

Före ordet *iftir* har Rhezelius liksom träsnittet hos Peringsköld endast några obegripliga streck. Ordet *iftir* är på träsnittet fullständigt, medan hos Rhezelius (= vår fig. 24) dessa runor äro stympade upptill, såsom teckningen visar. Det är otvifvelaktigt att Rhezelius här är noggrannast, så mycket snarare, som träsnittet här har ↑, hvilken runform icke annars förekommer i inskriften. — I st. f. runorna þt| (14—16) hos Rhezelius har träsnittet ett fragmentariskt tecken, som kan tydas som þ, samt tt. Jag förmodar, att äfven här Rhezelius har det rätta. — Mellan runorna 29 och 32 har Rhezelius skiljetecken samt ett kort streck. På träsnittet läses här |nt. Jag förmodar 'nt, sun, hvilket äfven Liljegren gissat. — Sista runan är hos Rhezelius l, på träsnittet t.

Vi tänka oss, att inskriften, återgifven med ljudskrift, haft följande utseende:

— — — [ræisti stæin] æftir Ótrygg, bróður sinn, auk Guðni lét ræisa æftir sun sinn — —

Öfversättning: »— — — (reste stenen) efter Otrygg, sin broder. Gudni lät resa efter sin son.»

Ett namn *Gudhni*, isl. *Guðný*, upptages både af Lundgren och Nielsen. — Ungefär samma inskriftformel, som vi hafva på denna sten, förekommer på en annan öländsk sten, nämligen den stora Lerkakastenen (L. 1305).

25. Dröstorps, Sandby socken.

Pl. XV. Fig. 25 A och 25 B.

Literatur: L. 1308. — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 1, utskriften nr 23. — Ahlqvist, *Ölands Historia* II, 2, s. 37. — Sven Söderberg, *Runologiska och arkeologiska undersökningar på Öland sommaren 1884*, ATS IX, 2, s. 8.

Såsom ofvan (s. 13) är omtaladt, utgöres en stor del af Öland af ödemark. Orsaken härtill är att kalkberget, af öns bebyggare kalladt »flisan», som utgör öns grund, går för nära jordytan. De af denna anledning för odling otillgängliga områdena kallas *alfvar*, bestämda formen sing. *alfvaret*, plur. *alfvaren* (jfr *Ölands Historia*, I, s. 334). Stundom är alfvaret bevuxet med småskog, men på stora sträckor kan icke ens småskogen finna fäste, i det »flisan» går ända upp till jordytan och är antingen alldeles bar eller blott täckt af ett tunnt lager af kalkgrus eller mull. Detta är förhållandet med det stora södra alfvaret, som upptager öns midt fem mil i längd från Ottenby i söder till Torslunda och Gårdby socknar i norr. I denna stenöken finnas dock oaser, fläckar, der öfver »flisan» samlat sig ett djupare mullager. En sådan oas är Dröstorps vid norra ändan på den bredaste delen af södra alfvaret, ungefär midt emellan Sandby socken i öster och Vickleby i vester. Odlingen vid Dröstorps är gammal; det bevisas genom grafhögar, som finnas i omedelbar närhet af det odlade området; härom vittnar också den

runsten, som hör till denna plats och af hvilken här för första gången teckningar offentliggöras.¹

Runstenen vid Dröstorps uppsöktes och aftecknades år 1634 af Rhezelius. Stenen stod då ännu upprätt och var fullständig, om man undantager, att öfre delen af inskriftsidan var skadad. Rhezelius uppgifver höjden till $2\frac{1}{4}$ alnar (1.34 m) och bredden vid jordytan till $6\frac{1}{2}$ qvarter (0.96 m). Han upplyser vidare, att stenen kallades *Åbjörnaflisa*, att inskriftsidan vette mot öster samt att inskriften var otydlig (»synes illa»). Han läser sålunda:

†RNIIR RITI * †††† * †††† * ††... | ...†††† * ††

Då stenen nu icke längre är så fullständig som på Rhezelii tid, hafva vi här fig. 25 B, pl. XV reproducerat hans teckning i utskriften af hans *Monumenta Runica in Ölandia*.

Ahlqvist, på hvars tid Dröstorpsstenen befann sig i samma skick som nu, återgifver inskriften efter Rhezelius, och Liljegren har icke heller haft någon annan källa för sin läsning.²

Runstenen vid Dröstorps anträffas ute på sjelfva alfaret något öster om det inhägnade området. Otvifvelaktigt befinner den sig ännu på sin ursprungliga plats. Men den är nu kullfallen och stympad och nedre delen saknas.³ Den kvarvarande delen ligger i en fördjupning, hvilken antagligen uppstått, då den saknade delen blifvit uppgräfd och bortförd. Ahlqvist slutar (a. a. II, 2, s. 37) sitt omnämnande af runstenen med följande ord: »Jämte flisan (= runstenen) har varit en liten ättehög, hvilken nu är destruerad.» Af denna ättehög har jag icke kunnat upptäcka något spår. Den omnämnes icke heller af Rhezelius.⁴

Runstenen vid Dröstorps är en kalkstenshäll, som blifvit bruten i närheten. Stenarten öfverensstämmer till utseendet alldeles med den fasta hällen på platsen. Det nu bevarade stycket har en längd af jemt *en* meter, bredden nedtill vid brottet är 82 cm, upptill icke fullt en half meter. Tjockleken är 20 cm.

Den sida, på hvilken inskriften är inhuggen, är hvad Öländingarna kalla en »öfversida», d. v. s. den har utgjort del af den fasta hällens i dagen liggande yta. Den är, såsom alltid är fallet med en »öfversida», glatt, men den är tillika mycket ojemn med talrika sprickor och hål efter utfallna skärfvor. Vid öfverändan är ytan aflagd på ett stort stycke, hvarigenom inskriften stympats. Denna skada förefans redan år 1634, såsom Rhezelii af oss reproducerade teckning (fig. 25 B) visar.

¹ Ahlqvist omtalar, *Ölands Historia* II, 2, s. 37, en bebodd gård vid Dröstorps. Den har funnits till för några år sedan, då byggnaderna vid den siste innehafvarens död borttogos. Odlingen har vid Dröstorps icke fortfarit i oafbruten följd sedan forntiden, utan har varit afbruten. Dröstorps upptogs nämligen år 1758 som nyhemman, enligt Ahlqvist a. st. s. 24.

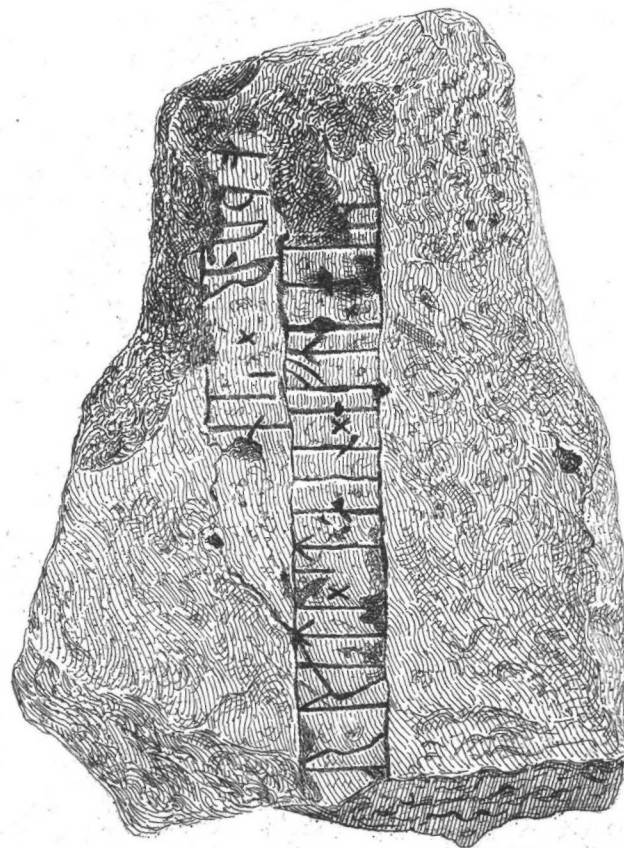
² Att Ahlqvist icke sjelf läst inskriften, utan afskrifvit Rhezelius, framgår deraf, att han uppgifver stenens längd till $1\frac{3}{4}$ alnar (ungefär 1 m) eller lika med nuvarande längden, utan att angifva, att början af inskriften saknades. — Som stenens namn uppgifver Ahlqvist »Björnaflisa».

³ Rhezelii uppgift om stenens läge är föga noggrann, men passar in på platsen, der den nu befinner sig. Stenen är icke lätt att finna. Man uppsöker den lättast genom att taga inhägnadens sydöstligaste hörn till utgångspunkt. Man följer härifrån den inhägnade muren först i norr, sedan i öster, derpå åter i norr; 20 steg från sistnämnda mursträcknings nordligaste ända går man sedan 210 steg rakt i öster, då man träffar stenen. — Det stycke af stenen, som nu saknas, ligger måhända någonstädes i stenmuren.

⁴ De ofvan af mig åsyftade grafhögarna finnas längre i söder.

DRÖSTORP, SANDBY, ÖL.

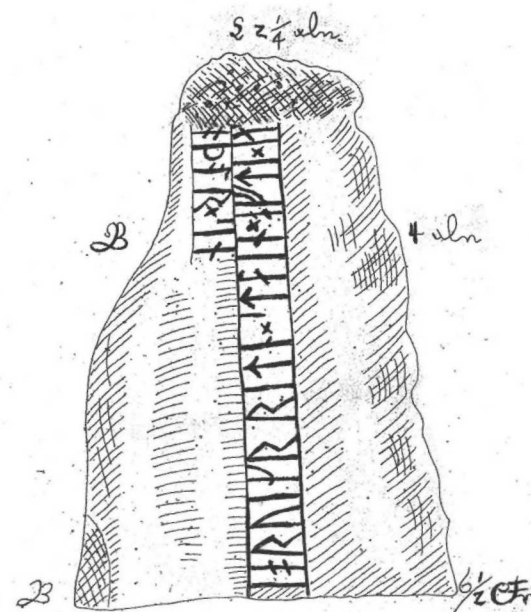
25. A.

1/10

DRÖSTORP, SANDBY, ÖL.

25. B.

XV

läst på stenen gifver icke stöd åt detta antagande. Af namnet på den, efter hvilken stenen är rest, finnas blott ett par säkra stafvar bevarade. Men så vidt jag kunnat finna, har namnet icke börjat med **ab**. Det har varit någon särskild omständighet, hvilken ej egt sammanhang med inskriften, som gifvit anledningen till att stenen fått det af Rhezelius uppgifna namnet.

Den första runan i namnet har Rhezelius läst som **l**. Men här står troligen **l**. Öfre delen af stafven är klar, men nedersta delen har försvunnit genom vittring, och mellersta delen har icke framkommit på grund af en naturlig fördjupning; i öfre kanten af denna fördjupning har jag funnit ett kort kännestreck af runan **l**. — Nästa runa nr 22 har Rhezelius läst som **l**. Men detta är säkert origtigt. Stafven kan följas tydligt till hela sin längd och har aldrig haft något kännestreck till venster. Till höger är ytan afflagad längs större delen af stafven; men nedtill i raden är ett 5 cm bredt band af den ursprungliga ytan kvar. Något spår af kännestreck har jag icke kunnat upptäcka, och runan har därför otvifvelaktigt icke varit **l**. — Efter sist omtalade staf har Rhezelius icke kunnat läsa något, utan på sin teckning antydtt skada från stenens topp ända ned till stafven. Jag har likväl funnit, att på en längd af 12 cm i nedre delen af raden ingen afflagning egt rum. Jag har här på två centimeters afstånd från nr 22 funnit ett grundt, bredt streck och två cm fram ytterligare ett liknande streck, som upptill tyckes böja sig mot det främre, men också synes hafva en smalare fortsättning rakt uppåt (se teckningen nr 25 A). Hvad som här är hugget och hvad som är tillfälligt, kan jag ej afgöra. Man skulle vänta att finna spår af ytterligare en staf, men något sådant har jag ej kunnat upptäcka. Ytan här upptill synes vara nött, der den icke är afflagad. Hvad inskriften innehållit efter den 22 runan kan således icke afgöras, liksom det måste lemnas oafgjordt, om denna (22) möjligen haft något kännestreck till höger upptill (**l**). Liljegren har efter skiljetecknet **Aib.**, men detta måste bero på gissning, ty af hans två källor har Rhezelius, såsom redan är nämndt, **ia**, och Ahlqvist har *in*.¹

I raden till venster äro runorna grundt inhuggna, och stenen är här mycket ojemn. Denna del af inskriften är så otydlig, att man kan betrakta stenen länge utan att upptäcka, att det här finnes någon inskrift alls. Början af denna rad saknades på grund af afflagningen redan på Rhezelii tid, och af de kvarvarande runorna äro några nu stympade. Den första bevarade runan i denna rad har Rhezelius läst rätt som **f**; öfre delen af stafven är oskadad, och fortsättningen kan man följa i kanten af brottet. Kännestrecken äro korta och hafva aldrig nått öfver på venstra sidan af stafven: formen är med säkerhet **f**. — Den andra runan i denna rad har Rhezelius likaledes läst rätt som **p**. Den tredje är mycket otydlig samt icke rätt läst af Rhezelius; den är dock säkert **n**, hvilket, liksom föregående runa, nu är stympadt nedtill. Den fjärde **R** är funnen af Rhezelius, ehuru den är mycket otydlig, derigenom att strecken till största delen följa naturliga fördjupningar. — Skiljetecknet härefter samt de tre sista runorna **l****l****l** äro något tydligare än de föregående samt funna äfven af Rhezelius.

¹ Ahlqvist har läsningen **in** från den af honom begagnade kopian af utskriften af Rhezelii *Monumenta* (se s. 5). I denna är Rhezelii teckning af Dröstorpsstenen på detta ställe orätt återgifven.

Fonetisk transskription: *Igrundr rétti stæin æfti ai [br]óður sinn.*

Öfversättning: »Jörund uppreste stenen efter sin broder»

Om Rhezelius uppfattat rätt den andra runan i inskriften, har således os-runan här förekommit med två olika former, men de ha haft olika betydelse, $\sharp = \varrho$, $\mathfrak{t} = \acute{o}$.

26 och 27. Sandby kyrkogård.

Pl. XVI och Pl. XVII.

Literatur: L. 1587 och 1586. — B. 1066—7.¹ — Rhezelius, *Monumenta Runica in Ölandia*, konceptet nr 19 och 18, utskriften nr 21 och 20. — Linnés *Öländska och Gothländska Resa*, s. 99 f. — P. Frigelius, *Handskrifna samlingar* (se ofvan s. 8). — C. G. Hilfelings, *Journal öfver en resa genom Småland, Öland och Gotland 1797*, 4:o, s. 30 och tab. 4 (mnskr., ofvan s. 8). — Ahlqvist, *Ölands Historia*, II, 2, s. 36 f. — S. Bugge, *Tolkning af Runeindskriften på Rökstenen*, ATS, V, s. 102. — Sven Söderberg, *Runologiska och Arkeologiska Undersökningar på Öland sommaren 1884*, ATS, IX, 2, s. 7 f. — S. Bugge, ATS, X, s. 54, 329.

De två väl bevarade och prydliga runstenar, som äro afbildade på planscherna XVI och XVII, äro nu resta på kyrkogården i Sandby, som är socknen närmast norr om Stenåsa. Dessa två runstenar höra tillhopa. Redan i yttre form, ornamentik och skriftens utseende visa de så stor öfverensstämmelse, att man genast inser, att allt arbete vid deras danande och förseende med ristningar blifvit utfördt af samme mästare. Genom inskriftens innehåll erfar man, att de blifvit resta samtidigt och att de tillsammans utgöra ett monument. Vi vilja därför här omtala dem gemensamt, så mycket mera som deras senare historia är densamma.

När Rhezelius afbildade dessa stenar år 1634, lågo de i Sandby kyrka, den ene (nr 26) vid vestra ingången, den andre (nr 27) i koret. Rhezelius prisar stenarnes skönhet, men klagar öfver att så vackra runstenar skulle begagnas som golfstenar. Man finner likväl icke, att han vidtagit någon åtgärd för att bereda dem en lämpligare plats. Stenarna funnos i kyrkan ännu på 1670-talet, då Törnevall och Hadorph utförde de i Bautil intagna teckningarna.

Till all lycka har dock senare ett bättre öde blifvit dessa stenar beskärmt. Redan då Linné år 1741 besökte Sandby, hade stenarna blifvit utflyttade på kyrkogården, och här hafva de alltsedan varit uppställda, troligen hela tiden orubbade på samma ställe. De stå midt på den rymliga kyrkogården söder om kyrkan, den ene nr 26 40 steg rakt söderut från kyrkans hufvudingång, den andre 16 steg längre i söder. Inskrifterna vända mot öster.²

¹ Figurerna i Bautil äro signerade med Hadorphs och Törnevalls initialer (se ofvan s. 6).

² Äldre författares (Frigelii, Hilfelings, Ahlqvists) uppgifter om stenarnas ställning på kyrkogården passa in på den plats de nu intaga. Frigelius uppgifver äfven, att inskriftsidorna vända mot öster.